

ВИКЛИКИ ДЛЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Качинська Н. Ф., ст. викл. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Анотація. У тезах досліджено сучасні виклики цивільного захисту населення України в умовах повномасштабної війни. Проаналізовано загрози життю та здоров'ю громадян, проблеми організації евакуації, готовність систем реагування на надзвичайні ситуації та використання сучасних технологій моніторингу ризиків. Визначено ключові напрями вдосконалення системи цивільного захисту, спрямовані на підвищення ефективності заходів безпеки та стійкості суспільства у воєнний час.

Ключові слова: цивільний захист, надзвичайні ситуації, повномасштабна війна, безпека населення, готовність до реагування.

Abstract. The theses examine contemporary challenges of civil protection in Ukraine under conditions of full-scale war. Threats to public life and health, evacuation issues, emergency response readiness, and the use of modern risk monitoring technologies are analyzed. Key directions for improving the civil protection system are outlined to enhance safety and societal resilience during wartime.

Keywords: civil protection, emergencies, full-scale war, population safety, emergency preparedness.

Вступ. Актуальність проблеми вдосконалення системи цивільного захисту визначається суттєвим підвищенням ризиків для населення, які виникають унаслідок військових дій, масованих ракетних та артилерійських атак, мінно-вибухової небезпеки, руйнування житлових і соціальних об'єктів, а також порушення роботи критичної інфраструктури. Населення України вже четвертий рік живе під постійною загрозою для життя та здоров'я, а також стикається з проблемою швидкого реагування на надзвичайні ситуації та координації дій із державними органами, місцевими громадами та волонтерськими об'єднаннями.

Аналіз стану питання. В умовах воєнного стану цивільний захист повинен базуватися на комплексному підході, який включає удосконалення системи оповіщення, формування практичних навичок громадян щодо поведінки у надзвичайних ситуаціях, забезпечення доступності укриттів та евакуаційних маршрутів, а також створення інтегрованої системи моніторингу та реагування на ризики [1]. Особливу увагу потрібно приділяти використанню сучасних інформаційних технологій, дистанційного контролю за станом небезпечних об'єктів і швидкій взаємодії з рятувальними та медичними службами.

Проблеми цивільного захисту України досліджувалися численними вітчизняними та зарубіжними вченими, зокрема у контексті надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру. Проте сучасна повномасштабна війна ставить нові виклики, які не завжди вписуються у традиційні підходи до організації безпеки та евакуації громадян. Багато досліджень зосереджуються на окремих аспектах цивільного захисту, таких як системи оповіщення, підготовка

персоналу та рятувальні операції, водночас недостатньо уваги приділяється комплексній інтеграції всіх елементів. Це зумовлює необхідність розробки сучасних моделей цивільного захисту, що поєднують технологічні, організаційні та соціальні компоненти для ефективного реагування на загрози воєнного часу [2].

Мета роботи – обґрунтувати основні виклики цивільного захисту населення України в умовах повномасштабної війни та визначити ефективні напрями організаційних, технічних і соціальних заходів, спрямовані на підвищення безпеки громадян, готовності системи реагування на надзвичайні ситуації та стійкості суспільства в умовах воєнного часу.

Методики, матеріали і результати досліджень. Основні виклики цивільного захисту можна систематизувати наступним чином:

1. Загроза життю та здоров'ю населення. Масовані обстріли, авіаудари, мінно-вибухові пристрої та обстріли критичної інфраструктури створюють прямі ризики для життя громадян. Необхідно забезпечувати оперативне інформування населення про загрози та способи дій, а також розширювати мережу доступних укриттів і пунктів надання допомоги [3].

2. Організація евакуації та безпечного пересування. В умовах війни ефективна евакуація є критичною складовою цивільного захисту. Проблеми виникають через руйнування доріг, переповнені транспортні маршрути та обмежену інфраструктуру. Планування евакуаційних маршрутів, створення тимчасових житлових і медичних пунктів, а також залучення громадських та волонтерських організацій дозволяє підвищити безпеку населення, зокрема, у прифронтових населених пунктах [4].

3. Готовність систем реагування. Ефективність цивільного захисту залежить від підготовки державних органів та служб швидкого реагування. Вона охоплює оснащення рятувальних підрозділів, навчання персоналу, забезпечення транспортом та обладнанням, а також постійне проведення навчань із моделювання надзвичайних ситуацій.

4. Збереження критичної інфраструктури. Війна створює серйозні загрози для енергетичних, водопостачальних, медичних та комунальних систем. Їхнє руйнування спричиняє ланцюгові ефекти для населення. Тому цивільний захист повинен включати планування та оперативні заходи для підтримки роботи критичної інфраструктури та відновлення її функціонування [3].

5. Медична та психологічна підтримка. Постійний стрес, травми та небезпека життя населення потребують системного підходу до медичної та психологічної допомоги. Необхідно організовувати доступ до медичних закладів, надання першої допомоги, психологічні консультації та інформаційну підтримку для запобігання паніці та дезінформації.

6. Інформаційна безпека та протидія дезінформації. В умовах сучасної війни інформаційні атаки є одним із ключових інструментів впливу. Громадяни повинні володіти навичками критичного мислення та медіаграмотності, щоб відрізнити достовірну інформацію від фейків та пропаганди. Системи цивільного захисту мають забезпечувати надання перевіреної інформації в реальному часі.

Для підвищення ефективності цивільного захисту пропонується інтеграція наступних напрямків:

- розвиток системи оповіщення та зв'язку з населенням;
- навчання громадян діям у надзвичайних ситуаціях;
- організація та підтримка евакуаційних маршрутів та укриттів;
- забезпечення ресурсами рятувальних та медичних служб;
- використання сучасних технологій моніторингу та управління ризиками;
- психологічна підтримка та протидія дезінформації.

Впровадження цих заходів дозволяє не лише підвищити безпеку населення, а й формує суспільну стійкість та готовність до колективних дій у кризових умовах. Цивільний захист стає не лише інструментом реагування на загрози, а й важливим фактором зміцнення соціальної стійкості та довіри громадян до держави.

Висновки. Підсумовуючи, можна зазначити, що сучасні виклики цивільного захисту населення України в умовах повномасштабної війни потребують комплексного підходу, постійного вдосконалення організаційних, технічних та освітніх аспектів. Тільки системна підготовка та інтеграція всіх складових цивільного захисту дозволить ефективно забезпечити безпеку громадян, зменшити втрати та зміцнити стійкість суспільства у воєнний час.

Література

1. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012 р. (поточна редакція – 01.01.2025 р.) – <http://search.ligazakon.ua>.

2. Клименко Н. Особливості забезпечення цивільного захисту в умовах воєнного стану. Науковий вісник : Державне управління. 2022. № 2(12). С. 218-233.

3. Veselov M. Yu., Zabyedilina A. I. Цивільний захист населення в умовах воєнного стану // *Наукові матеріали*. – 2023. – Режим доступу: <https://rep.dnuvs.ukr.education/items/e2d6d2de-b8f4-43c3-ab67-e789dc877425> (дата звернення: 25.03.2026).

4. Levchenko, O. G. Features of civil defense of the population in frontline cities / Levchenko O. G., Zemlyanska O. V., Polukarov Yu. // Проблеми охорони праці, промислової та цивільної безпеки : збірник матеріалів XXXIII Всеукраїнської науково-методичної конференції (з участю студентів), [Київ], 14 листопада 2025 р. / КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ, 2025. – С. 9-11. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/77418>.